

Lantmäteriet
801 82 Gävle

Datum 2010-04-29
Dnr 32-2009-0585

Lantmäteriets årsredovisning 2009

Riksrevisionen har granskat Lantmäteriets årsredovisning, daterad 2010-02-15. Syftet har varit att bedöma om redovisningen och underliggande redovisning är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande samt om ledningens förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och särskilda beslut.

Riksrevisionen vill efter granskningen av årsredovisningen och avlämnandet av revisionsberättelse fästa styrelsens uppmärksamhet på nedanstående.

Riksrevisionen önskar information senast 2010-06-07 med anledning av våra iakttagelser i denna rapport.

1 Sammanfattning

Riksrevisionen har granskat Lantmäteriets implementering av Förordning (2007:603) om intern styrning och kontroll (FISK). Granskningen visar att det fortfarande kvarstår brister i arbetet och dokumentationen som behöver åtgärdas. Lantmäteriet bör prioritera och fortsätta arbetet med att stärka den interna styrningen och kontrollen i enlighet med förordningen.

Riksrevisionen har även uppmärksammat brister i den interna styrningen och kontrollen avseende registrering av stämpelskatt och expeditionsavgifter. Det finns risk för att felaktig stämpelskatt registreras och faktureras då en person ensam registrerar ett ärende och systemet saknar inbyggda kontroller. Lantmäteriet bör förbättra den interna styrningen och kontrollen.

Vidare konstaterar Riksrevisionen att det finns brister i kvalitetssäkringen av den finansiella redovisningen, vilket även har avrapporterats tidigare. Lantmäteriet är en stor decentraliserad organisation och Riksrevisionen bedömer därför att det är särskilt viktigt att centralt identifiera och aktivt säkerställa att redovisningen sker i enlighet med gällande regelverk samt att kvalitetssäkra den finansiella redovisningen.

2 Brister i efterlevnad av förordningen om intern styrning och kontroll (FISK)

Lantmäteriet har arbetat med implementering av FISK sedan förordningen infördes år 2008. FISK-processen är numera en integrerad del i verksamhetsstyrningen och uppföljningen internt. Centralt på myndigheten har resurser utökats och interna utbildningar påbörjats. Riksrevisionen ser positivt på det arbete som har påbörjats under 2009, men kan samtidigt konstatera att de flesta av de brister som konstaterades i revisionsrapport år 2008 kvarstår att åtgärda.

2.1 Brister i riskanalys

Riskanalys ska genomföras både för verksamheten som helhet och för olika delar i verksamheten och utgångspunkten ska vara myndighetens uppgifter enligt instruktion och regleringsbrev. I riskanalysarbetet ingår att identifiera, värdera och besluta om hantering av risker för att verksamhetens mål inte uppnås.

Riksrevisionen konstaterar att det saknas en tydlig koppling från uppgifter i instruktion, regleringsbrev till tydligt identifierade och beskrivna mål för verksamheten och därtill kopplade risker, åtgärder och uppföljning. Riskanalysen är inte heller kopplad till verksamhetens kärn- och stödprocesser. Detta innebär att det blir otydligt för styrelsen vilka riskerna är inom respektive process. En koppling av riskerna till respektive uppgift och process säkerställer vidare att alla processer riskbedöms. Det är viktigt att interna styrdokument och utbildningsmaterial tydliggöra utgångspunkter för riskbedömning, så att fokus inte enbart blir på säkerhetsrisker.

Lantmäteriets riskanalys består av ca 300 risker, stora som små, som i efterhand kopplats till bl.a. krav enligt myndighetsförordningen och till strategiska mål och värdegrunder. Detta i kombination med att aktuell status inte framgår av riskanalysen gör det svårt att få en överblick över vilka de väsentligaste riskerna är som utgör ett hot mot att verksamhetens mål inte uppfylls.

Riksrevisionen noterar även att vissa risker synes för allmänt hållna och inte så konkreta. Exempel på otydliga risker är "Lagar och regler följs inte", "Ej tillräcklig kvalitetssäkring i finansiell rapportering" och "Riktlinjer och policys inte följs".

Riksrevisionen bedömer sammantaget att Lantmäteriets riskanalys inte utgör ett överskådligt och tydligt underlag för styrelsen.

2.2 Kontrollåtgärder är inte konkreta

Lantmäteriet ska utifrån resultatet av riskanalysen fatta beslut om hur riskerna ska hanteras. Kontrollåtgärderna ska motverka riskerna. De ska utformas i förhållande till den riskanalys som har utförts och vara inbyggda i såväl organisation som rutiner. Ansvar och tidplan för kontrollåtgärder ska dokumenteras.

Riksrevisionens granskning visar att flera av Lantmäteriets fastställda kontrollåtgärder inte är konkreta och därmed är svåra att följa upp. Det är inte alltid tydligt vem som ansvarar för genomförandet av beslutade kontroll-

åtgärder. För ett antal risker framgår inte nuvarande status, vilket ytterligare försvårar överblicken.

2.3 Uppföljning svår att överblicka

Intern styrning och kontroll ska följas upp för att säkerställa att systemen och rutinerna fungerar som planerat. Syftet är bland annat att säkerställa att viktigare kontrollåtgärder fungerar som avsett. Uppföljningen ska resultera i förslag på förbättringar i processen för intern styrning och kontroll.

Lantmäteriet har genomfört uppföljningar under 2009. Riksrevisionen kan konstatera att det är svårt att få en överblick över vilken uppföljning som har gjorts och vad resultatet har varit.

2.4 Brister i dokumentationen

En samlad dokumentation ska ligga till grund för styrelsens bedömning av den interna styrningen och kontrollen som ska göras i anslutning till underskriften i årsredovisningen. Dokumentationen ska upprättas så att det går att följa myndighetens process för intern styrning och kontroll, från riskanalys och beslut om kontrollåtgärder, till uppföljning och bedömning.

Riksrevisionen anser att dokumentationen enligt FISK inte är ordnad på ett sådant sätt att styrelsen enkelt kan få en överblick över de risker som utgör ett hot mot att verksamhetens mål inte uppfylls. Dokumentationen är inte kopplad till uppgifter enligt instruktion, regleringsbrev till tydligt identifierade mål och processer, åtgärder och uppföljning.

Granskningen har dock visat att styrelsen erhållit andra underlag som kompletterar dokumentationen enligt FISK.

Riksrevisionen rekommenderar Lantmäteriet att utveckla arbetet med FISK med utgångspunkt från Lantmäteriets uppgifter och processer för att säkerställa att alla väsentliga risker fångas i riskanalysen samt att kontrollåtgärder införs samt att uppföljning görs av att kontrollåtgärder får avsedd effekt. Dokumentationen bör upprättas så att den utgör ett samlat underlag för ledningens bedömning huruvida den interna styrningen och kontrollen är betryggande.

3 Brister i intern styrning och kontroll för inskrivningsverksamheten och uppbörd

Lantmäteriet handlägger inskrivningsärenden och fakturerade 2009 stämpelskatt och expeditionsavgifter för ca 8,1 miljarder (9,5 miljarder 2008). Lantmäteriet fick ansvaret för inskrivningsverksamheten under 2008 och har sedan dess utvecklat verksamheten bland annat genom att ta fram riktlinjer för enhetliga handläggningsrutiner. Registrering sker i ett gammalt system som planeras bytas ut.

Riksrevisionen har vid granskningen uppmärksammat brister i den interna styrningen och kontrollen. I inskrivningssystemet saknas några viktiga maskinella kontroller. Det finns exempelvis inga begränsningar eller varningar avseende storlek på köpeskilling eller stämpelskatt t.ex. orimliga

belopp och ovanliga kombinationer. Systemet genererar inte heller några avvikelserapporter vad gäller stämpelskatterna.

Ofta handläggs och registreras inskrivningsärendena av en person som sedan kontrollerar sina egna registreringar. I syfte att minska risken för fel bör ärendehandläggning med ekonomiska konsekvenser organiseras så att ingen person ensam kan handlägga ett ärende (bokföringsförordningen 22§). Uppföljning och analys av fakturerade stämpelskatter görs på aggregerad nivå, däremot görs inga kontroller, stickprov eller liknande på ärendenivå.

Sammantaget innebär detta att det finns risk att felaktig stämpelskatt registreras och faktureras då en person ensam registrerar ett ärende kombinerat med att det saknas viktiga inbyggda kontroller i systemet. Det finns en indirekt extern kontroll genom bland annat banker och mäklare, men Riksrevisionen bedömer att Lantmäteriet i högre utsträckning bör förlita sig på sin egna interna kontroll i enlighet med bokföringsförordningens bestämmelser.

Riksrevisionen rekommenderar Lantmäteriet att förbättra den interna kontrollen och överväga att en annan person än den som registrerar ett ärende kontrollerar de uppgifter som får direkt påverkan på stämpelskatten. Den interna kontrollen kan även förbättras genom stickprov eller annan uppföljning. Vid införande av nytt system bör Lantmäteriet lägga in mer kontroller i systemet samt även ta ut olika typer av avvikelserapporter.

4 Brister i kvalitetssäkring av finansiella delar av årsredovisningen

I revisionsrapport år 2008 konstaterade Riksrevisionen att Lantmäteriet har behov av att utveckla analyser och dokumentation till balans- och resultatposter. Vid granskning av underlag till årsredovisningen 2009 konstaterar Riksrevisionen att få förbättringar skett. Det framgår ofta inte på ett tydligt sätt i specifikationen vad som ingår i respektive balanspost och i flera fall saknas verifikation/källa samt uppgift om hur avstämning eller beräkning har gjorts. På flera områden har inte Lantmäteriet analyserat vad förändring på olika konton eller poster beror på eller i underlaget tagit ställning till om förändring eller omfattning är rimlig.

Lantmäteriet är en stor decentraliserad organisation och Riksrevisionen bedömer därför att det är särskilt viktigt att centralt identifiera och aktivt säkerställa att redovisningen sker i enlighet med gällande regelverk samt att kvalitetssäkra den finansiella redovisningen.

Lantmäteriet har några stora poster som är omfattande bl.a. uppbördsverksamhet, pågående arbeten och intäkter av avgifter samt poster som är kopplade till dessa. För dessa områden är det särskilt viktigt att Lantmäteriet gör en tydlig analys och dokumentation. Eftersom dessa poster är både omfattande och speciella är det motiverat att noterna i årsredovisningen till dessa poster utvecklas för att underlätta förståelsen.

Riksrevisionen rekommenderar Lantmäteriet att förbättra kvalitetssäkringen av den finansiella redovisningen bland annat genom att utveckla analyser och dokumentation till balans- och resultatposter. En annan viktig del i kvalitetssäkringsarbetet är att följa upp att redovisning sker i enlighet med gällande regelverk, vilket delvis sker i samband med bokslutsarbetet. *Riksrevisionen rekommenderar* även Lantmäteriet att utveckla noterna till de mer omfattande balans- och resultatposterna.

Ansvarig revisor Anne Bryne har beslutat i detta ärende. Uppdragsledare Anna Lagerkvist har varit föredragande.

Anne Bryne

Anna Lagerkvist

Kopia för kännedom:
Regeringen